

2022-06-17

Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se
gerd.morck@regeringskansliet.se

Remissvar: Psykologexamen, revideringsbehov av två examensmål. U2022/01494

Förbundet har beretts möjlighet att ge synpunkter på UKÄ:s rapport. Fokus för frågan om revidering är de två första examensmålen under kunskapsformen Färdighet och förmåga i Högskoleförordningen:

- visa fördjupad förmåga att bedriva psykologisk behandling,
- visa förmåga att under handledning bedriva psykoterapi,

Företrädare för psykologprogrammen har vid två tillfällen föreslagit att ändra dessa två mål till ett, enligt det senaste förslaget från 2018 till:

- visa fördjupad förmåga att bedriva psykologisk behandling, inklusive psykoterapi

Anledningarna var att psykologprogrammen såg en motsättning i att psykologstudenten efter examen ska arbeta "självständigt" som psykolog och enligt det ena målet visa en "fördjupad förmåga" att bedriva psykologisk behandling och samtidigt enligt det andra målet endast förväntas ha förmågan att bedriva psykoterapi "under handledning". Detta bedömdes särskilt problematiskt då psykologisk behandling sågs som hierarkiskt överordnat psykoterapi. Vidare uttrycktes att examensmålets nuvarande formulering medförde svårigheter att planera och följa upp utbildningen samt att kommunicera till studenterna vad de förväntas kunna inför psykologexamen.

Efter att ha utrett detta har UKÄ kommit fram till att förändringsförslagen inte bidrar till ett förtydligande och att examensmålen bör kvarstå. Däremot problematiseras frågan och UKÄ menar att en eventuell förändring behöver ske i en revidering av samtliga examensmål för psykologexamen.

UKÄ menar att det inte går att säga att psykologutbildningen som den är utformad idag ger studenterna fördjupad förmåga att självständigt bedriva psykoterapi, vilket skulle kunna bli slutsatsen av de förslagna ändringarna. Samtidigt menar de att målet "fördjupad förmåga att bedriva psykologisk behandling" är korrekt. Här refererar de till Psykologförbundets utredning¹ kring begreppen:

Begreppet psykologisk behandling bör i denna kontext, på ett tydligare vis sättas i relation till psykologutbildningen och dess upplägg där diagnostik, psykologisk behandling och utvärderingen utgör kärnan och en helhet i psykologutbildningen. UKÄ:s uppfattning är att det är i detta studenten ska uppnå.

UKÄ menar samtidigt att även om psykoterapi ofta kan betraktas som en kompetens på specialistnivå vad avser självständighet, är det ändå inte:

självkänt att examensmålet som rör psykoterapi ska ange en nivåskillnad utifrån den grundläggande psykoterapeututbildningen (tidigare "steg 1") (...). Däremot anser UKÄ att det behövs någon form av formulering som indikerar nivån på psykoterapeutiska förmågor som psykologstudenten förväntas ha vid examen.

Det är sammanfattningsvis UKÄ:s slutsats att examensmålen bör stå kvar så länge men att det finns ett behov av en utvärdering av helheten, och således både bibehålla mål kring psykologisk behandling och psykoterapi men hitta ett annat sätt att indikera grad av förmåga för det sist nämnda, jämfört med krav på handledning.

Psykologförbundet delar psykologprogrammets syn att det är problematiskt att i ett examensmål ha lärandemål som för fortsättningen kräver handledning för att kunna efterlevas. Semantiken bakom detta är en kvarleva från utvecklingen av psykoterapeututbildningen som vid sidan om psykologutbildningen började ske i slutet av 70-talet ("steg 1, steg 2"). Kärnan i att vara legitimerad är att du åtnjuter samhällets förtroende att själv avgöra om du har kompetens att genomföra en insats 1) självständigt 2) med hjälp av konsultation 3) med hjälp av regelbunden handledning, och så vidare. Formuleringen i examensmålen skapar en inkongruens vad gäller detta.

I övrigt delar förbundet UKÄ:s slutsatser. Det är bra om termen "psykologisk behandling" börjar betraktas som ett generalistbegrepp kopplad till insatser som vilar på psykologisk vetenskap där bedömning, behandling och utvärdering är en helhet. Det blir då adekvat att beskriva en nyexaminerad psykologs kompetens som fördjupad, eftersom termen vilar mot en bred generalism. Men precis som UKÄ skriver, motsäger inte det att det samtidigt finns specialistinriktningar inom psykologin som en nyexaminerad psykolog inte har fördjupad förmåga till. Det här är alltså ett annat synsätt jämfört med det att psykoterapi ses som "hierarkiskt underordnat" psykologisk behandling. Det handlar snarare om begrepp på olika logiska grunder.

¹ Psykologförbundet (2018). *Om psykologisk behandling och psykoterapi*.

UKÄ jämför med ett av examensmålen inom färdighet och förmåga för läkare:

- visa fördjupad förmåga att självständigt diagnostisera de vanligaste sjukdomstillstånden (...)

De poängterar att:

även om lagen nämner fördjupade och självständigt för avancerad allmänt, så innebär inte det att allt studenten lär sig under en utbildning på avancerad nivå ska vara fördjupat och självständigt.

Förbundet ser att specialistpsykologkompetensen idag får allt större genomslag i samhället, med allt fler specialisttjänster och befattningar för psykologiskt ledningsansvar. Det vore bra om examensmålen i sin helhet sågs över, för att på ett mer samtida sätt nyansera termer som "fördjupat", "självständigt" och tillämpa dem på ett sätt som rättvist beskriver generalistkompetensen och samtidigt, där så är relevant, anpassar dem till kommande psykologspecialiseringar.

Sammanfattningsvis menar förbundet att varken de inkomna förändringsförslagen eller den nuvarande skrivelsen är optimala och vår slutsats blir därför att det är dags att omarbete examensmålen i sin helhet. Vi anser det vara av högsta vikt att detta påbörjas så snart som möjligt. Reviderade, aktualiserade och sammanhängande examensmål kommer inte bara vara till stort gagn för psykologprogrammen utan även för de yrkesverksamma.

Sveriges Psykologförbund

Ulrika Edwinston
Förbundsdirektör

Martin Björklind
Professionsstrateg